

Regional riktlinje Barn och unga som medskapare i Västra Götalandsregionen

Innehåll

Huvudbudskap	3
Syfte.....	3
Bakgrund	3
Barn och unga som medskapare i Västra Götalandsregionen	5
Samtycke	5
Barn och ungas rätt till integritet och skydd.....	5
Information	6
Ersättning.....	6
Uppföljning.....	7

Regional riktlinje

Barn och unga som medskapare i Västra Götalandsregionen

Huvudbudskap

Barns och ungas synpunkter, erfarenheter och upplevelser är värdefulla och ska tas tillvara i Västra Götalandsregionens arbete. Deras perspektiv är en del av den samlade kunskapen och en viktig resurs för utveckling och förbättring av hälso- och sjukvård, tandvård, regional utveckling, kultur och kollektivtrafik.

Genomgående används här ordet dialog för att sammanfatta de olika former av utvecklings-, förändrings-, forsknings eller förbättringsarbete som kan genomföras. Begreppet medskapande används som ett övergripande ord för att beskriva arbete tillsammans med barn och unga som främjar deras delaktighet, involvering och inflytande.

Syfte

Riktlinjen ska bidra till att skapa förutsättningar för att barns och ungas synpunkter, erfarenheter och upplevelser tas till vara inom Västra Götalandsregionens arbete med hälso- och sjukvård, tandvård, regional utveckling, kultur och kollektivtrafik. Det gäller frågor som berör barn och unga direkt men också barn som anhöriga. Riktlinjen tydliggör hur barnrättsperspektivet ska beaktas samt hur juridiska, etiska och ersättningsrelaterade frågor bör hanteras.

Riktlinjen kan också användas av Västra Götalandsregionens bolag och samverkanspartners.

Bakgrund

Från och med 2020 är FN:s konvention om barnets rättigheter, barnkonventionen, svensk lag¹. Västra Götalandsregionen är skyldig att respektera, skydda, uppfylla och främja de mänskliga rättigheterna inom sina ansvarsområden. Enligt barnkonventionen har alla barn och unga rätt till delaktighet och inflytande. De ska få uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör dem. Det är inte bara en rättighet för det enskilda barnet på individnivå, utan även för gruppen av barn. FN:s

¹ [Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter](#) (2018:1197)

barnrättskommitté beskriver att barns åsikter tillför relevanta perspektiv och att de ska övervägas vid utveckling av strategier, beslut och åtgärder i alla sammanhang som är relevanta för barns liv².

Barns och ungas rätt till delaktighet i frågor som berör dem är en del av Västra Götalandsregionens modell för systematiskt barnrättsarbete, tillsammans med kunskapshöjande insatser, nätverk med ombud för barnets rättigheter och barn som anhöriga, samt prövning och analys av barnets bästa. Arbetet med barnets rättigheter finns beskrivet i Västra Götalandsregionens Mål för social hållbarhet 2030³.

Inom svensk hälso- och sjukvårdslagstiftning finns en tydlig ambition att stärka patientens ställning. I patientlagen⁴ ges patientens integritet, självbestämmande och delaktighet ett lagligt stöd. Inom hälso- och sjukvård och tandvård bidrar barn och ungas medskapande till att patientens perspektiv och patientens ställning blir mer tydlig. Det leder till en effektiv vård av god kvalitet, som stödjer egenvård och bidrar till att skapa hälsa. Västra Götalandsregionen har sedan 2016 arbetat för att stärka dessa områden genom personcentrerat arbetssätt (PCA)⁵. Tips på material, verktyg och hjälpmedel för dialog med barn och unga finns till exempel i kunskapsstöd för vårdpersonal⁶.

Barns och ungas medskapande är centralt i arbetet med regionala utvecklingsfrågor, vilket beskrivs i Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030⁷. Barns och ungas delaktighet bidrar till hållbara beslut, demokratisk utveckling och förbättrar folkhälsan. Människor lever ett längre och friskare liv om de kan påverka sin egen situation. Att barn och unga får vara medskapare ökar också deras förmåga att vara delaktiga inom samhällsutvecklingen.

² [Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12. Barnets rätt att bli hörd.](#)

³ [Mål för social hållbarhet 2030, Västra Götalandsregionen](#)

⁴ [Patientlagen](#) (2014:821)

⁵ [Personcentrerat arbetssätt, vårdgivarwebben](#)

⁶ [Socialstyrelsens kunskapsstöd om att samtala med barn](#)

⁷ [Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021-2030](#)

Barn och unga som medskapare i Västra Götalandsregionen

Dialogarbete med barn och unga ska genomsyras av ett barnrättsperspektiv. Det innebär bland annat att:

- Barn har olika erfarenheter och förutsättningar och därför måste en bredd av barn och unga finnas representerade. Det behövs en spridning utifrån barn och ungas livsvillkor som exempelvis socioekonomiska villkor, funktionalitet, sexualitet, kön, könsidentitet, migrationsbakgrund och ålder.
- Barns och ungas åsikter ska beaktas med hänsyn till ålder och mognad. De ska även få återkoppling på hur deras synpunkter har omhändertagits.
- Företrädare och personal som för dialog med barn och unga ska ha kunskap om barnets rättigheter och en förståelse för hur dessa omsätts i praktiken⁸.

Samtycke

Barn och unga ska ha möjlighet att själva välja om de vill delta i dialogarbeten av olika slag. De har rätt att avbryta eller avsluta sitt deltagande när de vill utan att ange anledning. Barn och unga kan ibland behöva företräddas av vårdnadshavare eller närstående, exempelvis då barnets och den unges ålder och mognad kräver detta.

För barn och unga under 15 år, som ska delta i dialogarbete, behöver vårdnadshavare uttryckligen lämna samtycke⁹. Från 15 år till och med 17 år, räcker det att vårdnadshavarna är informerade om deltagandet. Utifrån den unges mognad eller funktion kan det finnas tillfällen när ett samtyckes behövs även för unga 15–17 år.

Det är inte alltid lämpligt att efterfråga vårdnadshavares samtycke. I dessa fall är det extra viktigt att försäkra sig om att barnet eller den unge själv förstår innebörden av ett deltagande.

Barn och ungas rätt till integritet och skydd

Det är viktigt att företrädare och personal säkerställer barn och ungas rätt till integritet och skydd. Det kan innebära att:

- Samla in så få personuppgifter som möjligt för att undvika spårbarhet mellan en uppgift och en enskild person.

⁸ [Webbutbildningen Barnkonventionen - från teori till praktik, Västra Götalandsregionen](#)

⁹ [Socialstyrelsens stödmaterial om barns medverkan](#)

- Tid och resväg för dialogen behöver stämmas av med vårdnadshavare så att barn och unga kan delta på ett tryggt sätt.
- Känna till vilket ansvar företrädare och personal har gällande anmälan¹⁰ vid misstanke om att ett barn far illa. Detta utifrån att alla bör (och vissa har skyldighet) anmäla vid en sådan situation. Om frågan uppstår kan jurist kontaktas för att göra en bedömning utifrån det enskilda fallet.
- Vid omfattande och upprepade dialogkontakter med barn och unga överväga om det finns behov av att begära utdrag ur belastningsregistret för dialogledare.

Barn och unga som deltar i dialogarbete är försäkrade av Västra Götalandsregionen under tiden för uppdragets utförande och under resa till och från platsen för uppdragets utförande¹¹.

Information

Information om möjlighet till deltagande i dialogarbete behöver ske skriftligt och muntligt, både till barn, unga och vårdnadshavare. Informationen ska beskriva uppdragets karaktär, omfattning, innehåll, former för återkoppling samt om någon form av ersättning kommer att erbjudas. Informationen behöver vid behov vara tillgänglig på olika språk samt vara anpassad efter barnets ålder och mognad. Olika informationssätt för att stärka kommunikationen kan behövas, till exempel genom [bildstöd](#) eller metoden [”Förstå mig rätt”](#).

Ersättning

Barn och unga bör ha möjlighet till någon form av ersättning för sitt deltagande¹². Det förstärker uppfattningen att deras deltagande är värdefullt och kan vara en kompensation för att eventuellt behöva ta ledigt från skolan eller avstå fritidsintressen. Däremot ges ingen ekonomisk ersättning när ett dialogarbete sker inom ramen för skolans arbete. Ersättning kan ges oavsett om dialogen sker digitalt eller vid fysiskt möte.

- Ekonomisk ersättning kan ges till barn och unga över 13 år enligt regionens riktlinje för ersättningar vid samråd¹².
- För barn och unga under 13 år ges ingen ekonomisk ersättning. Däremot kan annan form av ersättning erbjudas så som biobiljett, entrébiljett till någon aktivitet, bok, friluftsförkortning eller sportartikel.

¹⁰ [Socialstyrelsens information om anmälan vid misstanke om att barn far illa](#)

¹¹ [Information om försäkringar, Västra Götalandsregionen](#)

¹² [Riktlinje. Ersättningar vid samråd. Västra Götalandsregionen](#)

- Ersättning kan ges till vårdnadshavare eller närstående i de fall där barn och unga har behov av en medföljande person. Detta gäller oavsett om denne är med i rummet eller väntar utanför. Ersättning sker enligt regionens riktlinje för ersättningar vid samråd [\[13\]](#).
- I de fall vårdnadshavare deltar utifrån sina egna erfarenheter kan ekonomisk ersättning ges enligt regionens riktlinje [\[13\]](#). Det är vårdnadshavarens eget ansvar att säkerställa att ersättningen inte påverkar andra inkomster från till exempel Försäkringskassan eller Socialtjänsten.
- I de fall där uppdraget innebär att deltagarna behöver resa (oavsett sträcka), ges reseersättning för både barn och unga samt medföljande vårdnadshavare eller närstående.

Ekonomisk ersättning betalas ut av den verksamhet som genomför dialogarbetet. En särskild blankett finns för ändamålet, den finns att hämta på [Vårdgivarwebben](#).

Uppföljning

Riktlinjen utvärderas och revideras om två år.

Information om handlingen

Handlingstyp: Riktlinje

Gäller för: Västra Götalandsregionen

Innehållsansvar: Katrin Modig Pallin, (katmo7), Regionutvecklare

Godkänd av: Regionstyrelsen, (RS),

Dokument-ID: RS10135-794280002-32

Version: 1.0

Giltig från: 2023-10-13

Giltig till: 2025-05-16